

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р **Соня Петрова Докова** – преподавател в Университета за национално и световно стопанство (УНСС), факултет „Управление и администрация“

за представеният от г-н **Климент Минев Найденов** – докторант в катедра „Регионално развитие“ при „Геолого-географски факултет“ на СУ ”Св. Кл. Охридски“, дисертационен труд на тема „Демографската политика на Р. България – фактор за устойчиво развитие“ по направлението „География на населението и селищата (Регионална демография)

Дисертационният труд се състои от въведение, четири глави и заключение, в общ обем от 195 страници. В съдържанието са включени редица таблици и графики. За целите на изследването са използвани и акуратно цитирани 105 източника. Може да се приеме, че авторът се е съобразил с номиналните изисквания към разработка на докторска дисертация. Структурирането на изследването изцяло е съобразено с неговият обект и предмет. Дори фокусът на първата теоретична глава е съобразен с критичния анализ на демографската политика, демографията и устойчивото развитие. Изследването е актуално и има добър приложен потенциал. Основание за този извод дават три основни причини: Първо, демографската политика в България е от изключително значение за социално-икономическото развитие и жизненост на българската държава, на второ място критериите и принципите за устойчиво развитие са крайъгълен камък в приетите стратегии и програми за демографско развитие и икономика на стабилността в най-развитите страни в света, както и на повечето развиващи се страни. Трето, несъмнено демографските политики имат важна нарастваща роля за постигането на желани промени в поведението на производителите и потребителите, така че да се подобрят екологичните и социалните параметри на геоикономическото развитие на света. От друга страна в дисертационният труд на г-н Климент Найденов е залегнал и между дисциплинарният подход при определяне на обекта на изследване и все още нерешените теоретично-приложни проблеми в областта на демографията и устойчивото развитие. Тези на практика проблеми са дали възможност пред докторанта да подложи на критичен анализ постигнатото от науката в тази област и да приложи творчески подход в търсенето на адекватни решения. Тематиката на докторския труд е особено актуална за България, защото като страна-членка на ЕС сме изправени пред голямото предизвикателство да постигнем догонващо развитие, базирано на устойчив растеж и позитивна демографска политика.

Целите на изследването са ясно формулирани и са адекватно приоритизирани, отчитайки, както тяхното значение, така и техните връзки и взаимни зависимости. В тази посока с поставените задачи за разкриване на същността на устойчивото развитие и връзката му с демографската политика позволява разкриване на необходимостта, начина и степента на модификация на съществуващите демографски процеси. Ето защо анализа и разкриването на въздействието на демографската политика върху устойчивото развитие е не само нов социално-икономически проблем, но и с огромно приложно значение за преминаването към растеж, който подобрява качеството на живота и повишава в цялост общественото благосъстояние. Същевременно в настоящия дисертационен труд необходимостта от модификация се извежда от спецификата на изискванията за устойчиво развитие, например проблема за социално-икономическото развитие на България през призмата на демографските промени, които съпътстват българската държава. В тази връзка се поставя и втората задача за разкриване на влиянието на демографския фактор върху устойчивото социално и икономическо развитие на българската държава през последните 130 години. В тази

част използването на научни инструменти в случаите свързани с оценката на демографската политика и опитите за нейното оценяване поставят вододел в философията на демографската ситуация и мерките, които се осъществяват от страна на публичните власти. Третата задача относно проследяване на демографското развитие на страната при отчитане на особеностите на развитието на демографската политика в голяма степен припокрива втората макар да има нюанси, които може да изведат проблемни жалони и други приноси. Четвъртата и петата задача свързани с провежданата политика за демографско развитие, регулации и опитите ни за вграждането ни в общоевропейската, както и въвеждане на показатели за мониторинг в голяма степен правят изследването завършено и добиват нужната аналитичност на дисертационния труд.

В дисертационният труд се извежда значението на демографската политика като фактор за устойчивото развитие, но тя сама по себе си като модификация не би могла да изпълни функциите си за желана промяна в поведението на пазарните субекти и в частност ролята на държавата. Трета и четвърта глава съответно логично извеждат анализа в посока от частното към общото, т.е. от конкретния инструментариум към същността на демографската политика и необходимата роля на държавата и публичния сектор, съответно и на Европейския съюз. Донякъде сполучливото ранжиране на целите е позволило на докторанта да изведе някои недостатъци на сега съществуващата система за управление на процесите, дължаща се основно на недостатъчна институционална хармонизация между отделните равнища на приложение на принципите за устойчиво развитие.

Докторант Найденов показва отлично познаване на достиженията на чуждата и нашата литература по избрания проблем. Той показва богата ерудиция и култура на общуване, както и практиката му по реализацията на редица големи проекти му дава безценен практически опит в тази сложна сфера за анализ и прогнози. Това обяснява използвания ясен и точен географски и икономически език. Той е изследвал в оригинал публикациите на водещите експерти и сполучливо групира техните виждания и тези, касаещи предмета на изследването. Като ги подлага да критичен сравнителен анализ, докторантът извежда основната си теза, че инструментите на демографската политика може да се постигне динамично национално развитие и социално-икономическо равновесие, отговарящо на критериите и принципите на устойчивото развитие.

Парадигмата на геоикономическото развитие и геодемографията се нуждае от нови приоритети, съобразяващи се с решаването на проблемите свързани с човека и не само в посока на опазването на околната среда и борбата с климатичните промени, но и в рамката на конюнктурни промени свързани с неговото темпорално развитие и образование. Тезата на докторант Найденов несъмнено има две силно обособени твърдения. Едното е отрицание на разбирането, че демографската политика и устойчивото развитие са несъвместими. Докторантът привежда система от аргументи и конкретни изследвания, в особено с примера на България, за да докаже, че те са съвместими, но при задължителна адаптация на демографските и геоикономическите инструменти от страна на публичния сектор и бизнес средата, и/или разработването на нови геодемографски инструменти, създадени специално за постигане на целите на екологосъобразното и социално-справедливо развитие. Вторият аспект на тезата касае неговото виждане за необходимостта от промяната на цялостната визия за провеждане на демографската политика и визията му за геоикономическо развитие. Рационалността на подобно предположение е несъмнено. То е взето в предвид от г-н Найденов при извеждането на някои нови показатели за устойчивост и при предлагането на нови инструменти за въздействие върху субектите в разглежданата система от обществени отношения.

Според мен, г-н Найденов има значителен принос с настоящия си дисертационен труд. Първо, той предлага оригинална оценъчна карта, съдържаща система от индекси за устойчиво развитие. Тези индекси позволяват количествена детерминираност на устойчивостта в развитието демографските промени и развитието на страната. Като цяло докторска теза на Климент Найденов представлява новаторско изследване, която обогатява разбирането (и в това е фундаменталния принос на докторанта!) за демографската политика като мощен лост за устойчиво развитие. Авторът е очертал добре целите и задачите на изследването, които логично и аналитично следва в дисертационния труд. Изследователският елемент в труда е подкрепен с няколко интересни регресионни анализи, от които се извеждат важни зависимости. Разбира се дискуссионния характер на тематиката неизбежно поражда дискуссионни въпроси. Авторът навлиза в тях, прави коректни анализи и извежда собствени позиции и заключения. Такъв е въпроса за гледни точки на една група учени и институции относно индикаторите за устойчиво развитие през призмата на демографските промени. Научно предизвикателство е да се формулира нова роля публичния сектор и по-общо казано националната държава за провеждане на демографска политика и какъв трябва да бъде нейния принос за устойчивото развитие. Като принос може да бъде отчетени немалкото примери и анализи, с които илюстрира развитието на демографските проблеми в България. В този аспект, в дисертационния труд има достатъчно сериозен български контекст.

Като имам предвид показаните аналитични възможности на докторанта Климент Найденов и особено значимостта на някои от конкретните му предложения за усъвършенстване на демографската политика и постигане на балансирано развитие въпреки критичните бележки и дефицити на изследването оценявам високо неговия научен потенциал. Това ми дава основание да подчертая, че анализираната дисертация представлява творческо постижение, което като тематика, теоретични обобщения, изводи и препоръки има своето безспорно значение за теорията и практиката в географията на населението и селищата, както и за сродните научни направления.

Всичко това ми дава основание да предложа на уважаемите членове на научното жури да присъдят на г-н Климент Минев Найденов образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност География на населението и селищата (Регионална демография).

гр. София
02.07.2012 г.

Подпис:
Доц. д-р Соня Докова